

Una taiguaq nanminirijaat Nunavut Nunalingni Ajuiqhaqtulirijit atuqtaulimaittunilu apirihimaittumik
angiqtauhimaittumik uvannga Nunavunmi Nunalingni Kavamangat Ajuiqhaudjijit (NMTO) Tiliuqtianit.

TITIQAT HUNAUYANGI

Hivuniquhuut.....	5
Ukualluat Havaktait Havarijakhailu.....	6
Havaarijakhautit.....	7
Havaktat.....	8
Qakuguurut unalu Hivulliujujhat Hulidjutit.....	11
Hivulliq Nappaa Ukiuq: Ubluqtuhivia – Imaruqtirvia.....	11
Tugliq Avvaa Ukiup: Taaqhivalirvia – Ubluiqtirvia.....	13
Atugakhalluat.....	14
Qulvariiqhugit Naunaijaqhimajut Havaktiujut.....	15
Aallallu Havaarijakhat.....	16

HIVUNIQUHUUT

Ilaujuq pijariaqaqtaini, Nunavunmi Nunalingni Kavamangat Ajuiqhaudjijit (MTO) ajuiqhaivaktut Nunavunmut atuqtaujukhanik naujuummivikhaanut nakuuharnahuaqhugit nunalingni kavamangit auladjuhiit aviktuvianni. Nunalingni Kavamangit tamaani Nunavunmi uqaqhimmaaqpaktut aallaniglu hunanik Nunalingni Kavamangat Ajuiqhaudjijit ajuiqhaittaaqqata havaktiupiaqtut pivallianit havaktullu taimaaruriangita.

Nunalingni Kavamangat Ajuiqhaudjijit tuhaajaqturvigijait Nunalingni Kavamanginni havaktut atan'ngujailu tamainni Nunavunmi 2019-mi. Ukuat tuhaajaqtuidjutait naunaiqhaiblutik kituujuut havaktut ikajuqtaujukhautqijat. Arvilik malruungujut naunaiqtaujut tuhaajatuigamik:

- Havagvingmi Titiqqiqiji
- Ikajuqti Angajukhiq Titiqqiqiji/Ikajuqti Atan'ngujaujaq Titiqqiqiji
- Paliihimaujaq
- Nunaliuyut Maniliugutit Pivaliyuligiyit
- Maniliqiji/Akiliqtuiji & Akiliqtaqti/Maniliqiji
- Aulapkaiji Haamlatkuni Havaktakhaq/Atan'ngujaujaq
- Parnaujajiji Nunaliriji
- Aulapkaiji/Tutqihaiji Ulapqidjutikkut

Hapkua havaarijaujut naunaiqtaungmata, tamarmik atauhiillaaqtaulutik apiqhutaublutik ivaqhiadjutikkullu kangiqhivigijaujut havaktatit havaarilluaqtakhaillu, naunaiqhiblutiglu havaktut havaani ukunani inmik havattiarumajainik ihuaqtumik (ajuiqharlutik, maniqautikkullu ukuat ilainait).

Taimaa, Nunalingni Kavamangat Ajuiqhaudjijit (MTO) havakaat havaktiujut maliktakhaat, unalu havaktiujut maliktakhaat ukununga **Titiqqiqiji** ikajurumablugit taapkuninnga havaaqaqtut kangiqhiattiarangita havaktatit havaarilluaqtakhaillu, imaalu hiviuluqtuilutik havaktamingnik naunaijailutiglu havaakhariakhinjarumik. Nunalingni Kavamangat Ajuiqhaudjijit niriuktut ukuat havaktiujut maliktakhaat ikajurniaqtait havaktut qanurunaaruriangita havaamingni qilamik, ikajuqhugillu havaktut havattialiqpagiangita.

Pingitniraut: Una havaktiujut malikatakhaat himmautiginnigittaa atiliuqhimajaqqit Havaarmi Havaarijakhat. Una havaktiujut malikatakhaat havaktauhimajuq ikajuutigijaarni ubluq-tamaat havaktatit havarijakhaatillu. Ilitturiniaqtutit, ilangit havaarilluaqtatit titiraqhimajut uvani havaktiujut maliktakhaanni tiliuqtauhimannigittut ilingnut atan'ngujarnit. Apiqhuutikhaqaruvit havarijakhakkut, uqarivigivaglugu atan'ngujat.

UKUALLUAT HAVAKTAIT HAVARIJAKHAILLU

Taapkua ikpataujani naunairutauniaqtut havaarilluaqtatit havaarni titirarnit havaarmi havaarijakhautinit katitiqtaujut tamainnit nunalingni kavamanganit Nunavunmi. Malruuk havaarmi havaarijakhautinniitpaktut titiraqhimajut havaktat havaarijakhailu. Ukuat kangiqhidjutait ukua tainiinit:

Havaarijakhat: Havaarijakhat havaarnit qulvatqijaq pijakhatit, imaaluunniit tikilvigijaqtuqtakhatit havaarijat ihuarutaujaami ihariagijaillu haamlatkut naammagidjutikhait. Havaarijakhat pijarijakhaq, pigijat ilvit pinngitkungni iniqtaujunaittuq, imaangunngituq huliutit, hulidjutit, havauhikhatit.

Havaktat: Havaktaq imaa huliutiujut, hulidjutiujut havauhikhaillu pijakhat naunaijaqhimajut havaarijakhatit ihuaqtumik havaarijat tikilvigilugu havaarni havaarijakhautit. Aallautilluanga imaa havaktat HULIJATIT. Havaktat havakpaktat tikivigijakharnut imaaluunniit havarijakharnut tikinniarlutit.

Uukuutigilugu, “hamlatkut havagviat halumalugu” havaarijakhat, una, “iqqakuuqtarlutit” imaluunniit “nunamingnik halummaqhiangita malruiqturlutik ukiumi” havaktakhaq huliutit havaakhat tikilvigigiarni havaarijakhat. Uqarijariiqhimajuq, havaktat havaarijakhat titiraqhimajut havaarni havaarijakhautit. Ilanginni, havaktat titiraqhimajut ikpataujani ataani uuma ihumagittauttaqtut “havaarijakhatit” havaarni havaarijakhani titiraqhimajut, imaalluunniit titiraqhimajut havaarni havaarijakhautit havaktatit. Kihiani, aallikkut, kituugaluqhuni havaktat havaarijakhalluunniit tiliuqtauhimajaujut qanurluunniit naunaijaqtauhimajut, nakuujumik pinahuaqhuni tamaita havaglugit iniqtirlugillu. Taimaa naunainniaqtuq havaktutit havaarnullu iniqtirijutit ikajurnahuaqhugu nunagijat ihuarnahuaqpakhutit.

Ilihimaluhi taapkua havaktat havaarijakhatillu titiraqhimajut ikpataujani qaffituuqhimajut ajurnaittaami qiniriangita; hivulliqtiqtauhimanngittut, imaalluunniit ikpingnauhiirinngittugillu.

Tuhaqhit: Mikijunik nunalingni kavamanginni titiqqijjia aallatqiinik havaaqaqtaaqtuq, imaatut hivuniani havagviup Akiliqtuijunik, tutquqtirilutit titiqqanik, katimagaangata katimaqataulutit titiraqtijaarni.

Havaarijakhautit

Havaarijakhautit		Tittikiutihimayunik
1	Ikajurlutit havagviup uqaqataunikkut.	
2	Munarilugu havagviup tamajait qaffiuqtaqhimajut.	
3	Ilitturipkailutit nunalingni kavamangata kangiqhiutit nunalingnut, imaa, aadjiliuqhimajut maligaralaat, katimajit katimadjutait, nunalingnut tuhaapkautit.	
4	Mikijunik nunalingni kavamanginni, uuma havaanga akiliqtuijunik akiliqtuiviinik (Akiliqtakhaliriji) niuviqtulunilu haamlatkut tamajainik.	<ul style="list-style-type: none"> • Havaaqkhaliqtitaajutit akiliqtuijuliqijiulutit imiqtaqtautinut, anaqtaqtautinut, iglut akiiniglu akiliqtakhat titirainnik. Ilihimalutit titiraqtakhatit tamaita ihuarutaujukhat (akiliqtuiviit nakataa, inuup atia, aallalu). • Niuviqtitaigaangat tamajanik, ihuaqtumik himmautikhaat tunidjavatit, titirarlugulu niuviqtaujut.
5	Ajuiqhariaqtuqattaqpagluni qaujimajaamini nutaanik ublumimut havaarijaminullu.	

Havaktat

	Havaktat	Tittikiutihimayunik	Qaffiiqturniq
1	Tun'ngahuktilugit itiqpaktut havagvingnut inuudjuhittiarlutit takujaqtuqtaanungautilugulu.	<ul style="list-style-type: none"> • Nunalingni kavamangata havagvianni akuliat ilitarijauniaqtuq. Itqaumalutit qanuq idjuhiit inungnut takuniaqtaat nunalingni kavamangat. • Aannuraattiaqhimalutit, qujavaglunit, uingairnaqtumik uqarnahuarlutit. 	Taimaaqtaungittut/ ubluq tamaat
2	Kiuvaglugu hivajaut inuuhiqattiarlutit, ihuaqtumut uqaqatigijumajaanut pilugu, kiujajukhat titirarlugit.	<ul style="list-style-type: none"> • Hivajaut kiugaangangni ihuaqtuq kiudjutikhat aturlugu, imaa, "Ublaakkut Good morning/Ublukkut Afternoon/Day (nunakpit atia) nunalingni kavamangat havagvia; namut uqarumavit?" • Tun'ngahuktilugit uqarlutit nunalgit uqauhiatigut Qablunaatullu. • Hivajaqtut kiujajukhat titirarlutit hivajautaalu hivajaqtauffaariangat. 	Taimaaqtaungittut/ ubluq tamaat
3	Pilugit, angmarlugit, ubluanik titirarlugit tamaita titiqqat tikittut. Ihuaqtunut titirakhaqtunut tunilugit.	<ul style="list-style-type: none"> • Haamlakut titiraharaangata, angmarlugit qilamik ublua aglarlugu, tuniinnarlugu titirakhaqtumut. • Maniliuqhimaquaq at akiliqtaujukhanik ilvit havaarijarnik, manikhaliurlugu tunilugulu Maniliqijimut tutqurvimunngaqtukhaq kiiluttaqtaaqtumut. Ikipatikpit ikpianut ilijakhaunngittuq uvattiagu tunijakhaq. • Ilihimangitkuvit kia titirakhaa, tunijakhat Angajukhiq Titiqqiqijimut/ Atan'ngujaujaq Titiqqiqijimut. 	Ihariahuktaukpat
4	Iniqtirlugit tuniuqharlugillu haamlakut katimadjutikhait (pijariaqaqqat).	<ul style="list-style-type: none"> • Angajukhiq Titiqqiqijit/Atan'ngujaujaq Titiqqiqijit tiliurniaqtaatit hunanik ilauqtakhat katimadjutikhat qaffinigu titiranguqtiqtakhat. • Atauhirmik avatqulugit titirakhait katimadjutikhat tutquqtaujukhaq qakugu takujumajauniarmat. 	Ihariahuktaukpat

Havaktat	Tittikiutihimayunik	Qaffiqturmiq	
5	<p>Mikijuni nunalingni kavamanginni, Titiqqiqiji havaariniaqtait Imaqtautinut Anaqtautinullu Titiqqiqijijutit titiraqhimajuniglu Ihuaqhaijunik Munaqhinirmut Pivalliadjutinut (MMP).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ubluq tamaat imiqtuidjutit imajaidjutit iliuraqtaujukhat qaritaujamut, imaalu tatqiqhiut tamaat akiliqtakhat titirailu maniqautit titirarngurlugit tujuqtakhat. • Iliuraqjauniaqtutillu qaffiqtuqhimajunik Ihuaqhaijunik Munaqhinirmut Pivalliadjutinut. 	Ihariahuktaukpat
6	<p>Katitirlugit ikumadjutit titirait titirarlingnut tunijakhat Maniliqijimut.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tatqiqhiut tamaat ikumadjutit titirangit pigaigupkit, iliuraqtaaqtatit qaritaujakkut atuqpagaat tamaita igluqpaat nunalingni aviktuqhimajut titirainnut. 	Tatqiqhiutikkut
7	<p>Katimaqatauvaglulit uqaqtiujaarni inuktut titiraqtiulutillu katimadjutigijainnik (pijariaqaqqat).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Titiraqtiublulit, taapkua titiraqtatit ihuaqhaqtakhatit iniqtirulugit katimadjutigijainnik. Titiraqtatit ilviinnaq atuqtakhatit takujariaqagupkit pihimalugit. Tuniuqhaqtailutit titiraqtatit. • Angajukhiq Titiqqiqijikpit/ Atan'ngujaujaq Titiqqiqijikpit unniutiniaqtaatit unanik ilauqtakhat katimadjutigijait. Titiraqhimajatit ihuaqharniaqtatit maliglulugit tiliuqtautigijait. Ukuat tuniuqhaqtaujukhaujut. 	Ihariahuktaukpat
8	<p>Hivajaqtauvangniaqtutit haamlatkut havaktaujukhakkut.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Haamlatkut havaktakhalirijit titiraqtiqanngitpata, ilanginni nunalingni kavamangit havaktukhanut hivajaqtut haamlatkut havgiannut hivajaqpaktut. • Hivajaqtuqaraangat, ilitturivigittiarnahuarlugu hivajaqtuq. Itqaumalutit aallamut tuhaajakhaanik uqarviujutit unniutijutikharnik. • Puiguqtailutit atianik apirijakhat hivajautaatalu naahautaa. 	Ihariahuktaukpat

	Havaktat	Tittikiutihimayunik	Qaffiqturniq
9	Havagvingmi atan'ngujangulutit tiliuqtauguvit (una angijuni haamlatkunni).	<ul style="list-style-type: none"> • Atan'ngujangulutit, havaariniaqtatit munarilugit havaktut (imaatut, titiraqti, titiraqhimajunik qaritaujarmut iliurajji, halummaqirijit). • Havaarijat aqiuqtulugit havagviinni atuqtakhat tamajakhait. 	Ihariahuktaukpat
10	Ikajurlugit havaktut titirariaqaqqata titiraulugit, titirainik tutquqtirilutit.	<ul style="list-style-type: none"> • Haamlatkunni havaktagiakhigaangat, ikajuqtiuniaqtutit havagviinni havaktunut uqaqatigijakhainut titiravikhainnut titiqqidjutaigullu. 	Ihariahuktaukpat
11	Ikajurlugu haamlatkunni maniliqijit avvaup ukiungani ukiuqtamaat ihivriuqtaunikkut (pijariaqaqqat).	<ul style="list-style-type: none"> • Ihivriuqtauqattaqpaktut, ukiuq tamaat pivaktut, ilaani amigaiqtuqhutik. • Ikajurlutit katitirilutit titiranguqtirilutit utuqqat ukiut pidjutainik titiraqhimajait ihivriuqtip. • Katimapkailutit haamlatkut katimajiinnik ihivriuqtaunikkut takujaangadjuk (pijariaqaqqat). • Katimaqatigilugit haamlatkut maniliqijit havagviat ihivriuriangat hunat pijariaqaqtut qitiqqaitia-ukiup ihivriuqtaunig, pijariaqaqqat. 	

QAKUGUURUT UNALU HIVULLIUJUKHAT HULIDJUTIT

Ukua titiraqhimajuq ukunani ilingnik ikajurnahuarutaujuq naunaiqhaijaarni havaalluaqharnut ukiuraalukkut, tautukhugit titiraqhimajut havaktakhatit naunaijariiqhimajut. Ilihimapkarmilitit; una uukturut ilihimajaujunit qakugukkuurutini havaarnut tamainni Nunavunmi. Una atuqtaaqtat ikajuutigilugu tatqiqhiutikkut naunaiqhaijaarni; kihiani, ukua qakuguurutit nalaumajunaittut atan'ngujaqqit qakuguurutaanit hivuliqtuidjutaanilluunniit. Ilitturivigijakhat atan'ngujat naunaijariarni kitut havaktatit hivulliujuhaujut tatqiqhiutikkut.

Hivulliq Nappaa Ukiuq: Ubluqtuhivia – Imaruqtirvia

Iluitunga Havaktat/ Havaarijakhat	Ubluqtuhivia	Iidjirurvia	Qiqailruq	Aipuru	Qiqaijar-luaravia	Imaruqtirvia
Umiakkut Agjaqtut/ Aquiqtuqtat	Qaffiiqturlugit havagviup atuqtakhait tamajait.	Katitirilutit titirarlugit havgvingmi atuqtakhait tamajait ukiuraaluk.		Tujuqtauvaniaqtutit akilikhaatunit tujuqtaujunik. Tutqurlugit kiiluttalingmut unniutilugulu Angajukhiq Titiqqiqiji/ Atan'ngujaujaq Titiqqiqiji.		
Qitiqqautia-ukiup imaaluunniit Ukiuqtamaat ihivriuqtauniq			Ikajurlutit katitirilutit titiranguqtirilutit utuqqat ukiut pidjutainik titiraqhimajait ihivriuqtip.			

Iluitunga Havaktat/ Havaarijakhat	Ubluqtuhivia	Iidjiruvia	Qiqailruq	Aipuru	Qiqaijar-luaravia	Imaruqtirvia
Ukiuqtamaat Akitujunut Auladjutikhanut maniqautit		Katitirlugit maniqautinut naahautait havagviunut tunilugulu Angajukhiq Titiqqiqijimut/ Atan'ngujaujaq Titiqqiqijimut.				
Katimajit Katimajaangata	Katimaqatauvag-lutit haamlatkut katimajit katimagaangita, pijariaqaruvit.					
Haamlatkut Maniqautaita Titirait (FS)	Ilihimalugit maniqautit titirait iliuraqhimajut katimadjutinut.					Ilihimalugit maniqautit titirait iliuraqhimajut katimadjutinut, katimakpata aujami.

Tugliq Avvaa Ukiup: Taaqhivalirvia – Ubluiqtirvia

Iluitunga Havaktat/ Havaarijakhat	Taaqhivalirvia	Niqiliqivik	Apitilirvia	Tattiarnaqhijuj	Hikutirvia	Ubluiqtirvia
Umiakkut Agjaqtut/ Aquiqtuqtat				Ilihimalutit tamaita hanavaluit titriaqtajut qaffiqturvingmut, tiliuqtauguvit.		
Qitiqqautia-ukiup imaaluunniit Ukiuqtamaat ihivriuqtauniq			Katimaqatigilugit Maniliqijit Havagviat ihivriuriangat hunat pijariaqaqtut qitiqqaitia-ukiup ihivriuqtauniq (pijariaqaqqat).			
Ukiuqtamaat Akitujunut Auladjutikhanut maniqautit			Ikajurlugu Angajukhiq Titiqqijiji/ Atan'ngujaujaq Titiqqijiji Maniliqijiluunniit qitiqqaitia-ukiup maniqautinginnik ihivriuhijut.			
Katimajit Katimajaangata	Aujami katimajunaittut Katimajit, kihiani katimajariaqarumik katimapkaittaqtut.		Katimaqatauvaglutit haamlatkut katimajit katimagaangita, pijariaqaruvit.			
Haamlatkut Maniqautaita Titirait	Ilihimalugit maniqautit titirait iliuraqhimajut katimadjutinut, katimakpata aujami.		Ilihimalugit maniqautit titirait iliuraqhimajut katimadjutinut.			

ATUGAKHALLUAT

Ilaujuq uvani havaktiujut maliktakhaani, Nunalingni Kavamangat Ajuiqhaudjijit qaffiujunik atugakhaqaqtut qaritaujakuurutingni (<https://www.nmto.ca/>) nakuudjutauttaaqtuq. Ilihimajukhaujutit atiliurlutit Nunalingni Kavamangat Ajuiqhaudjijini qun'ngiariangita. Nunalingni Kavamangat Ajuiqhaudjijit ikajurumavagait havaktut tamainni havaani tamainnilu nunalingni kavamanganit aviktuqhimavingmi.

Ilaujullu ukununga atugakhanut, Nunalingni Kavamangat Ajuiqhaudjijit aallatqiinik qaritaujakkut ajuiqhautiqaqtut. Ukuat ajuiqhautit, ilaujut ajuiqhaudjigaangamik Nunalingni Kavamangat Ajuiqhaudjijitkut Haamlatkut Kavamangat Naunaitkutait Pivalliadjutit, ajuiqharvigittaaqtait qaritaujakkut havagviannit haamlatkut. Taimaa aulaqhimaittumik qaffini ubluni ajuiqhariaqturiarni ajuiqharumajarnik aihimablutit. Ajuiqhautit ilingnik iniqtiqtaaqtatit, pingahuni havailaani, taiguagakhalik qaritaujakkut hulijakhaliglu, malruuk ajuiqhaijik hivajautikkut uqarvigivangniaqtatit havaillaaq ungutkaangat ilihautiniaqtaait ilihaqtakharnik kiulunilu apiquuutiqaruvit.

Ajuiqhaqtakhat ukuninga:

- Ilihalluaqtakhat Ajuiqhautit
- Ikajuqti Angajukhiq Titiqqijji (ASAO)
- Haamlatkut
- Ulapqilirijit Hivuliuqtit
- Parnaujaji Nunaliriji
- Maniliqiji

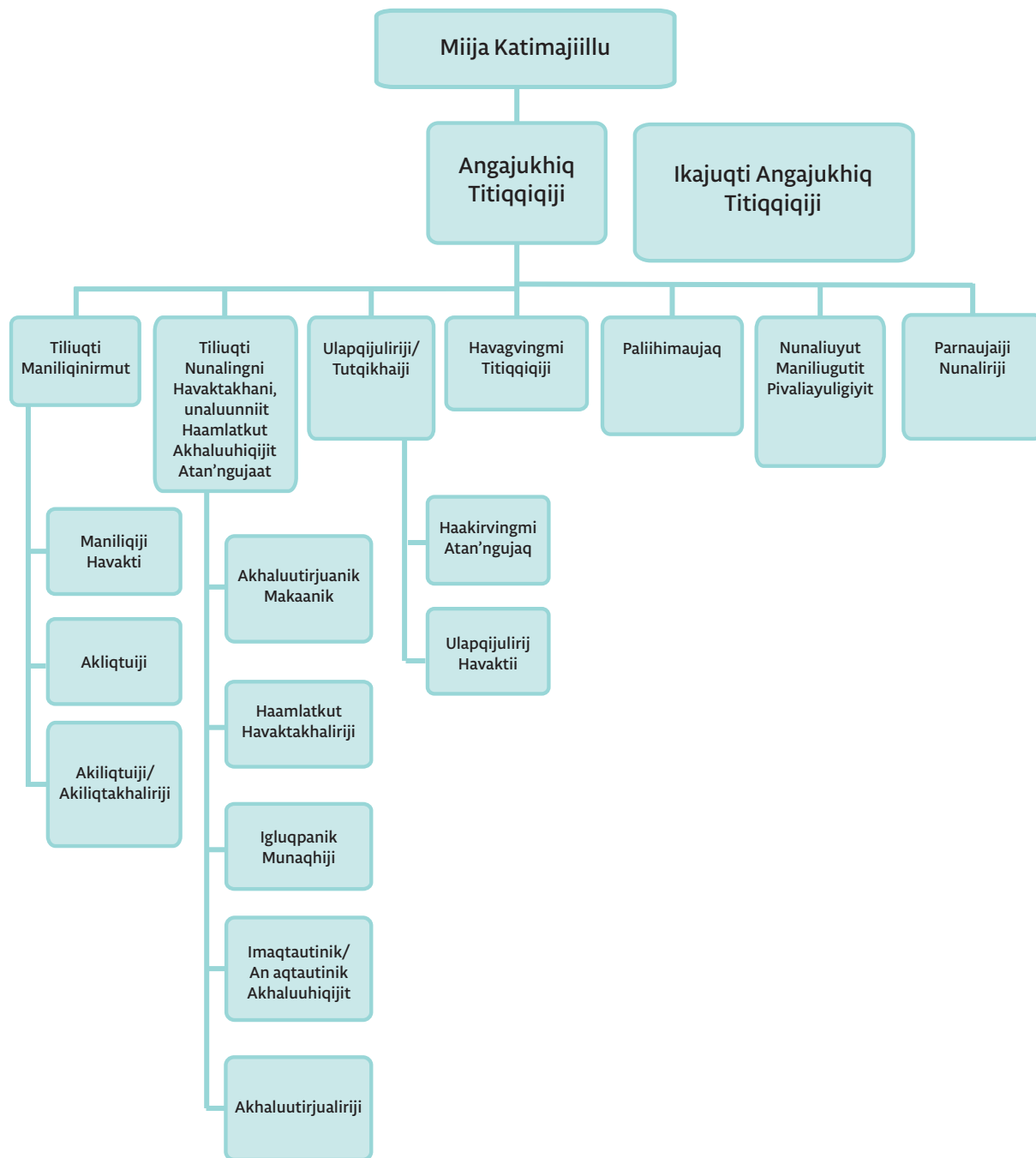
Ilangit uukturutit ajuiqhaqtakhait Titiqqijjip ilaujut:

- Nutaangujut qaritaujakkuurutiujut
- Nutaangujut havagvingni ilaugakhat
- Havagvingni ilaugakhat
- Titiqqidjuhiq

Piqaqtullu qaritaujakkut, ilingnik iniqtiqtaaqtat atilik **Ikajuqtuiniq**, pittaagtut Inuktitut Qablunaatullu. Ikajuqtuiniq angmaumajuq Haamlatkut Kavamangatkunni havaktunut aallanullu nunalingni kivgaqtuijunut. Ilaujumajut inmingnik atiliuqtaaqtut Ikajuqtuiniq (atiliurutiqarluni kiikhamik) iniqtirittaaqtuq inmi kajumingnikkut.

Aallaniglu tikivilgit ajuiqhautit ilaujut ukunani. Takulugu Nunalingni Kavamangat Ajuiqhaudjijitkut qaitaujakkuurutaa takujumaguvit kitut ajuiqharumajatit!

QULVARIIQHUGIT NAUNAIJAQHIMAJUT HAVAKTIUJUT

AALLALLU HAVAARIJAKHAT

Ukuat ilauttaqtut havaarnut uvani havaktiujut malikatakhaanni titiraqhimanngettut, kihimi titiraqhimajakhatit naunaiqhaqtakhatit. Uvani ilangani titirarvikhat hunaliqaak ikpigijatit titiraqtakhatit imaaluunniit tiliurutit tunihimajait atan'ngujaqqit, havaqatikpit, piqitalluunniit havaarni havarijakharnit.

Havaktat/Havaarijakhautit	Qanurituujut

Nunavunmi Nunalingni Kavamangat Ajuiqhaudjijit

P.O. Titikikvia 1509, Iqaluit, Nunavut, X0A 0H0
Hivaayautaa akiittuq: 1-866-770-5218 | Qaritauyakkut: info@nmto.ca

nmto.ca